

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA
NACIONALNI KURIKULUM NASTAVNOGA PREDMETA POLITIKA I GOSPODARSTVO

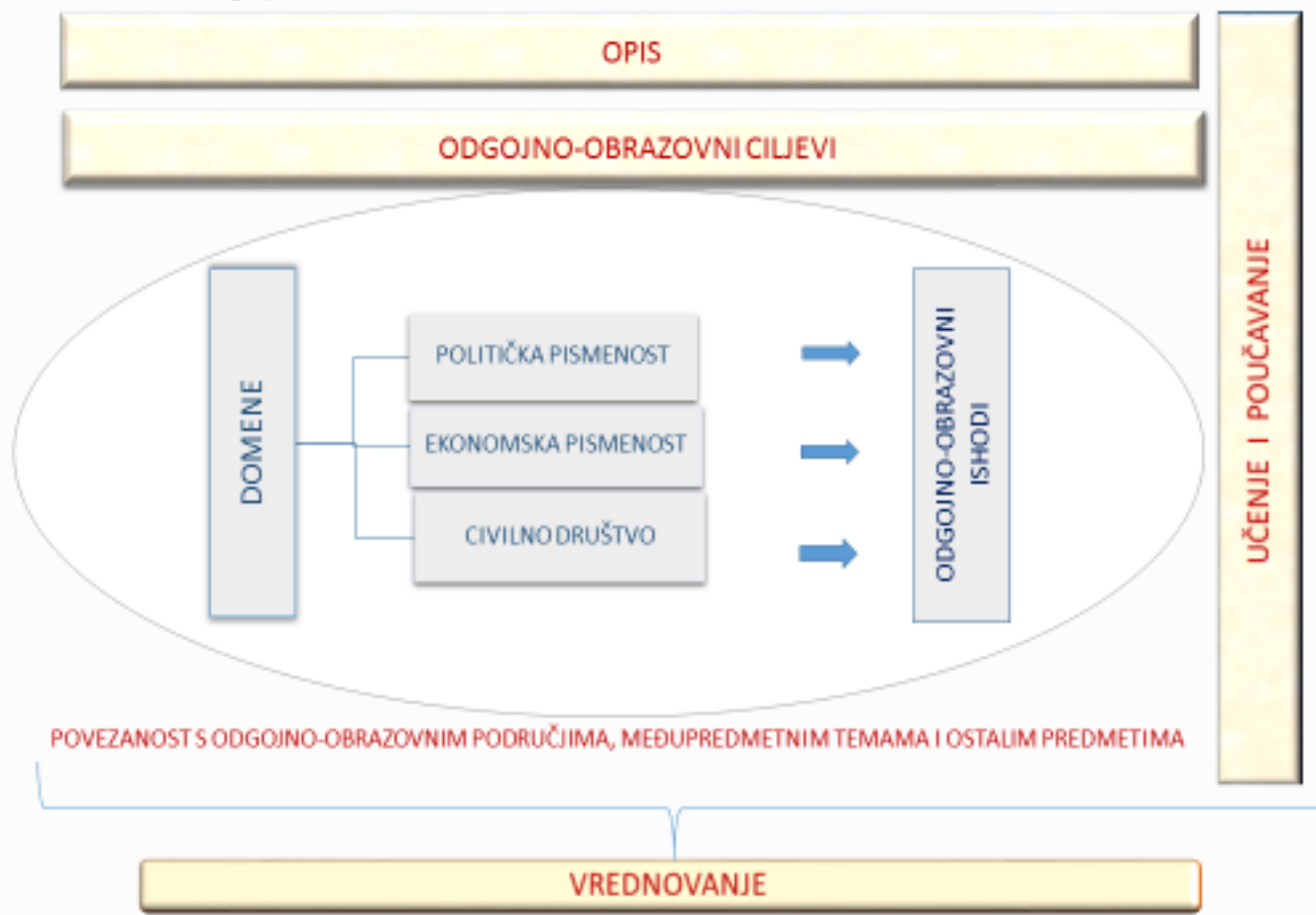
PRIJEDLOG NAKON JAVNE RASPRAVE

Prosinac 2017.

Sadržaj

- A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA, **4**
- B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOGA PREDMETA, **5**
- C. KONCEPTI U ORGANIZACIJI PREDMETNOG KURIKULUMA, **6**
- D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI I RAZINE USVOJENOSTI ISHODA PO KONCEPTIMA, **8**
- E. POVEZANOST S ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I OSTALIM NASTAVNIM PREDMETIMA, **16**
- F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA, **17**
- G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOME PREDMETU, **19**

Struktura kurikuluma Politika i gospodarstvo



Slika 1. Struktura nacionalnoga kurikuluma nastavnoga predmeta Politika i gospodarstvo

A. OPIS NASTAVNOGA PREDMETA

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo omogućuje učeniku stjecanje ekonomske i političke pismenosti. Učenik stječe znanja o politici kao sadržaju (*policy*), političkim institucijama (*polity*) i političkim procesima (*politics*) te razvijanje političke kulture za aktivno sudjelovanje u oblikovanju političke zajednice, za uključivanje u procese donošenja odluka koje se tiču svakog člana političke zajednice. Svrha učenja i poučavanja predmeta je stvaranje poticajnog okruženja za razvoj učenika u informirane, aktivne i odgovorne građane u zajednici kojoj pripadaju, punoj različitosti, bilo na lokalnoj, nacionalnoj ili globalnoj razini. Političko obrazovanje, uključujući državljansko i građansko obrazovanje, važan je aspekt cjelokupnog obrazovanja učenika, činitelj je stvaranja i stabilnosti suvremenih demokracija. Potiče učenika na promišljanje o razlikama između državljanina kao subjekta javne sfere koji odlučuje o ustrojstvu i funkcioniranju zajednice polazeći od racionalnog izbora između varijanti njezina dobra i građanina kao subjekta u odnosima civilnoga društva koji se opredjeljuje na osnovi svojih pojedinačnih interesa ili interesa skupine. Upoznavanjem i razumijevanjem civilnoga društva građanin osvještava svoj potencijalni utjecaj na političke procese i to upravo udruživanjem i zajedničkim djelovanjem s drugim građanima što povećava njihovu društvenu moć. Učenika se potiče na uključivanje u rad različitih organizacija. Sudjelovanjem u aktivnostima organizacija civilnog društva učenik razvija sposobnosti i stavove kao što su tolerancija i povjerenje koji doprinose razvoju demokratske političke kulture. Razumije da je sloboda udruživanja vrijednost sama po sebi i da predstavlja temelj demokracije.

Unutar ovog nastavnog predmeta potiče se razvijanje političkog mišljenja, kritičkog promišljanja, stvaranje demokratske i građanske svijesti kod mladih ljudi. Učenicima se omogućuje istraživanje i razumijevanje upravljanja političkom zajednicom, razvijanja javnih politika, interesnih odnosa i moći unutar političke zajednice. Kritički se promišljaju i analiziraju prava i odgovornosti povezani s državljanstvom, ulogom vlasti te kako građani mogu sudjelovati u političkim procesima i djelovati na zaštitu interesa građana i općeg dobra. Razumijevanje vlastitih vrijednosti i vrijednosti drugih ljudi te briga o zaštiti ljudskih prava omogućuju učenicima razvijanje odgovornih stavova, toleranciju i suživot u različitosti.

Proučavanjem ljudskih prava omogućuje se unaprjeđivanje temeljnih načela i vrijednosti definiranih UN-ovom *Općom deklaracijom o pravima čovjeka*, brojnim međunarodnim dokumentima, kao i *Ustavom Republike Hrvatske*; promiče se osviještenost o aktualnim pitanjima i sporovima vezanima uz ljudska prava u Hrvatskoj i svijetu te se poboljšava razumijevanje ljudskih prava, sukoba i ostalih pitanja koja se u tom području javljaju. Poznavanjem ljudskih prava, osnovnih demokratskih načela i procedura zasnovanih na ostvarenju funkcioniranja pravne države, Politika i gospodarstvo omogućuje učeniku sudjelovanje u izgradnji kvalitetnijih društvenih odnosa, integraciju i uspješnu komunikaciju ne samo u europskim, već i u svjetskim procesima.

Nastavni predmet omogućuje učenicima stjecanje znanja o ekonomiji/gospodarstvu kao znanosti (*economics*) i praksi gospodarenja dobrima (*economy*). Njegovo učenje i poučavanje omogućuje razvoj ekonomske pismenosti. Učenici će razumjeti i kritički promišljati o načinima raspolaganja ograničenim resursima i zadovoljenju ljudskih potreba i želja. Analizirat će i vrednovati ulogu inovativnosti, rada i proizvodnje u stvaranju osobnog i društvenog blagostanja. Razumjet će sustav tržišnog gospodarstva i razvijati poduzetnost te odgovoran odnos prema osobnim i javnim financijama. Spoznat će važnost društveno odgovornog poslovanja prema lokalnoj zajednici i širem okruženju. Poučavanje uključuje etičko promišljanje o krajnjim ljudskim ciljevima, vrijednostima i svrhama ekonomskog djelovanja.

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo neizostavan je dio društveno-humanističkog područja kurikuluma, jer razvija političku i ekonomsku pismenost koje olakšavaju razumijevanje kontinuiranih i složenih promjena što se događaju u društvu, i otvoren je za nove sadržaje, metode i oblike rada. Stjecanjem znanja, razvijanjem vještina i usvajanjem stavova učenik se priprema za aktivno i odgovorno sudjelovanje u rješavanju sadašnjih i budućih društveno-ekonomskih problema u zajednici.

Kako bi udovoljio odgojno-obrazovnim potrebama učenika s teškoćama, kurikulum se prilagođava u skladu sa smjericama *Okvira za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*.

Kako bi udovoljio odgojno-obrazovnim potrebama darovitih učenika, uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjericama *Okvira za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOGA PREDMETA

Zahtjev za stjecanjem temeljnog znanja, vještina i stavova svakog učenika radi njegova političkog i ekonomskog obrazovanja te aktivnog i odgovornog uključivanja u proces donošenja odluka koje se tiču svakog od njih ostvaruje se učenjem i poučavanjem Politike i gospodarstva.

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo svakom učeniku treba omogućiti da:

- usvoji znanja o obilježjima političke i ekonomske zajednice; razvije kompetencije za informirano, aktivno i odgovorno djelovanje u javnom životu lokalne, nacionalne, europske i globalne zajednice promičući ljudska prava i njegujući suživot u različitosti
- upozna ustrojstvo vlasti Republike Hrvatske; njeguje domoljublje te usvaja demokratska načela i vrijednosti
- spozna i razumije uloge i odgovornosti različitih razina i oblika vlasti u suvremenim društvima; načine na koje građani odgovorno i učinkovito sudjeluju u političkom i ekonomskom djelovanju u uvjetima slobode izbora i tržišne slobode te u promicanju poduzetnosti
- razvije sposobnost postavljanja pitanja, kritičkog mišljenja i suočavanja s političkim i ekonomskim problemima, događajima i potencijalima u lokalnoj, državnoj, europskoj i globalnoj zajednici te sposobnost donošenja odluka za ostvarivanje vlastitog i općeg dobra.

C. KONCEPTI U ORGANIZACIJI PREDMETNOG KURIKULUMA

Složenost društvenih, političkih i ekonomskih odnosa, stalan proces promjena kojima je svijet danas izložen, globalizacija, umnožavanje kontakata među različitim kulturama i brza razmjena informacija stavljaju pred učenika izazovne zadatke razumijevanja obilježja političke i ekonomske zajednice i položaja čovjeka u njoj te aktivnog i odgovornog djelovanja. Organiziranje informacija, povezivanje ideja, pronalaženje uzroka i modela strukturirano je u mehanizme za kategoriziranje, odnosno u učenje vođeno domenama/konceptima, a ne tematskim područjima. Učenje i poučavanje temeljeno na konceptima omogućuje učeniku razumijevanje događaja u društvu, procjenu odgovornosti različitih subjekata u tim događajima te pronalaženje odgovora na pitanja o politici i ekonomiji u svakodnevnom iskustvu.

Sadržaji učenja i poučavanja te ishodi nastavnog predmeta Politika i gospodarstvo strukturirani su u tri temeljne domene/koncepta:

- A: POLITIČKA PISMENOST
- B: EKONOMSKA PISMENOST
- C: CIVILNO DRUŠTVO

Koncepti se međusobno prožimaju u sadržajnom i funkcionalnom smislu, podudaraju se s osnovnim idejama i vrijednostima iskazanim u *Okvirnom nacionalnom kurikulumu*. Pridonose razvoju konceptualnog znanja i mišljenja usmjerenog na bolje razumijevanje političke i ekonomske zajednice, jačanje osjećaja pripadnosti zajednici, mogućnosti utjecanja i participiranja u političkim procesima, skladnije integriranje te zadovoljenje potreba uz promicanje osobnog i općeg dobra zajednice. Kontekst učenja proizlazi iz prošlosti, sadašnjosti i budućnosti te iz prostora unutar i izvan Republike Hrvatske.

Koncepti doprinose iskustvenom učenju o društvenim, političkim, ekonomskim pojavama i procesima. Učenje se kontinuirano nadograđuje participativnim i suradničkim metodama poučavanja. Učenik aktivno sudjeluje u svim procesima učenja i poučavanja, uči iz različitih izvora znanja, vježba kritičko mišljenje, uči se služiti informacijama, rješavanju problema i suradnji.

Usvajanjem znanja o političkim i ekonomskim pojmovima razvija se poštovanje vrijednosti i načela demokracije: slobode, ravnopravnosti, pravednosti, odgovornosti, solidarnosti i dr. Učenik se odgovorno ponaša u demokratskom društvu u skladu s principima održivog razvoja. Kritičkim promišljanjem o ekonomiji, učenik analizira kako pomiriti ekonomski rast i održivi razvoj, uči cijeniti vrijednosti rada i poduzetništva te shvaća njegovu važnost kao izvora blagostanja u društvu.

Očekivani odgojno-obrazovni ishodi poučavanja definirani domenama Politike i gospodarstva omogućuju postupan razvoj kompetencija komunikacije, suradnje, rješavanja problema, donošenja odluka, kreativnosti i inovativnosti, osobne i društvene odgovornosti te građanske kompetencije. Metode, oblici i načini rada omogućuju učenicima ostvarivanje afirmativnog članstva u zajednici temeljenog na zajedničkim vrijednostima, posebno onima povezanima s demokracijom i zaštitom ljudskih prava.

KONCEPT A: POLITIČKA PISMENOST

Učenik razumije bitne koncepte koji objašnjavaju političku zajednicu i položaj čovjeka u njoj. Istražuje i analizira djelovanje političkih sustava i organizacija te se upoznaje s vrijednostima na kojima se temelje. Kritički promišlja postojanje različitih interesa i odnosa moći unutar političke zajednice kako bi se unaprijedili politički odnosi u zajednici. Spoznaje ulogu i odgovornost vlasti te izvore njezine legitimnosti. Razlikuje privatni i javni prostor djelovanja, kritički promišlja o ulozi javnosti te o utjecaju medija na oblikovanje javnoga mnijenja. Istražuje položaj i ulogu građana u hrvatskom društvu, Europskoj uniji i svijetu. Promišlja i prosuđuje položaj Republike Hrvatske

u europskim integracijama i organizacijama te u globalizacijskim procesima. Poznaje koncept vladavine prava i razumije važnost poštovanja zakona Republike Hrvatske u rješavanju društvenih, političkih i gospodarskih pitanja. Razumije nužnost poštovanja demokratskih procedura i institucija te važnost djelovanja organizacija civilnog društva i uključivanja građana u njihov rad.

KONCEPT B: EKONOMSKA PISMENOST

Učenik razumije ideje koje objašnjavaju ekonomsku zajednicu i položaj čovjeka u njoj. Upoznaje djelovanje ekonomskih sustava i organizacija. Analizira izvore ekonomske aktivnosti, spoznaje kako ljudi pristupaju, koriste i upravljaju resursima na temelju političkih odluka. Razumije značaj inovativnosti, ekonomskih procesa (proizvodnje, raspodjele, razmjene i potrošnje) i ulogu rada u stvaranju što više razine osobnog i društvenog blagostanja. Upoznaje osnove financijskog sustava države i njegovu važnost za cjelokupni gospodarski i društveni razvoj zajednice. Razumije važnost odgovornog upravljanja financijama. Uči se poduzetnosti u prepoznavanju, zaštiti i razvoju vlastitog i zajedničkog dobra u neposrednoj okolini, nacionalnom gospodarstvu i globalnoj zajednici. Kritički promišlja o složenosti promjena kojima je svijet danas izložen uspostavljanjem globalne ekonomije. Promišlja i spoznaje da se razvojem globalno konkurentnih znanja i tehnologija uspostavlja globalno tržište, dolazi do preraspodjele moći i položaja nacionalnih ekonomija te novih izazova ekonomije u sklopu održivoga gospodarskog razvoja. Ekonomska pismenost je preduvjet za donošenje racionalnih gospodarskih i političkih odluka i pojedinca i društva.

KONCEPT C: CIVILNO DRUŠTVO

Učenik se upoznaje s političkim i ekonomskim perspektivama za aktivan i odgovoran izbor političke i ekonomske opcije. Osvještavanjem svojih potencijala i potencijala lokalne zajednice, učenik ih kritički promišlja, analizira političke i ekonomske pojave i procese te oblikuje vlastite stavove. Razvija participacijske vještine koje omogućavaju utjecaj na donošenje političkih odluka, sposobnost za suradnju s drugima kako bi ostvarili zajedničke ciljeve, sposobnost za djelovanje u grupi i njezino održavanje te sposobnost zagovaranja i pregovaranja. Razumije da građani samo udruživanjem s drugim građanima i zajedničkim djelovanjem povećavaju svoju socijalnu moć i mogući utjecaj na političke procese. Zauzima se i participira u djelovanju organizacija civilnoga društva. Angažira se na ostvarivanju suradnje s institucijama vlasti u lokalnoj i nacionalnoj zajednici te na europskoj razini radi postizanja dobrobiti zajednice i općeg dobra. Upoznaje se s ekonomskim mogućnostima lokalne zajednice i države, kritički promišlja o ulaganjima, financijskim planovima, poduzetničkim inicijativama i ljudskim potencijalima u ostvarivanju blagostanja zajednice. Usvaja znanja i razvija sposobnosti zaštite ljudskih prava te aktivnim sudjelovanjem u razvoju demokratskih odnosa, pravde i mirotvorstva, ravnopravnosti i vladavine prava jača demokratsku političku kulturu. Povećava informacijsku pismenost i suradnju te se upoznaje s mogućnostima virtualnog prostora za političko i ekonomsko djelovanje i odgovorno se njime koristi.

Slika 2. Struktura nacionalnoga kurikuluma nastavnoga predmeta Politika i gospodarstvo

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI I RAZINE USVOJENOSTI ISHODA PO KONCEPTIMA



Odgajno-obrazovni ishodi i razine usvojenosti **jednako** su definirani za sve srednjoškolske programe obrazovanja sukladno kurikulumom planiranom broju sati. U srednjoškolskim kurikulumima u kojima je planirano više od jednog sata nastave tjedno učitelj može ovisno o potencijalima i/ili interesima učenika produbiti/ili proširiti učenje i poučavanje **preporukama** za ostvarivanje odgajno-obrazovnih ishoda.

Odgajno-obrazovni ishodi po konceptima prikazani su na dva načina:

- odgajno-obrazovni ishodi prema konceptima Tablica 1.
- odgajno-obrazovni ishodi, njihova razrada, razina usvojenosti te preporuke za ostvarivanje ishoda Tablica 2.

Tablica 1. Odgajno-obrazovni ishodi prema konceptima

KONCEPT	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	
<p style="text-align: center;">A</p> <p style="text-align: center;">POLITIČKA PISMENOST</p>	1.	Učenik argumentirano objašnjava obilježja političke zajednice i položaj građana u njoj.
	2.	Učenik analizira različite strukture vlasti i koncept vladavine prava.
<p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">EKONOMSKA PISMENOST</p>	1.	Učenik argumentirano objašnjava obilježja ekonomske zajednice i položaj građana u njoj.
	2.	Učenik procjenjuje izazove ekonomije u sklopu održivoga gospodarskog razvoja.
	3.	Učenik analizira ekonomske potencijale gospodarstva lokalne zajednice i procjenjuje društvenu odgovornost poduzetništva te mogućnost poduzetničke inicijative.
<p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">CIVILNO DRUŠTVO</p>	1.	Učenik procjenjuje i promiče zaštitu i razvoj ljudskih prava te sudjelovanje građana u razvoju demokratskih odnosa.
	2.	Učenik argumentirano objašnjava povezanost političkog i ekonomskog sustava Republike Hrvatske i položaj građana u njoj.
	3.	Primjenjuje participacijske vještine u aktivnostima civilnog društva.

Tablica 2. Odgojno-obrazovni ishodi, njihova razrada, razina usvojenosti te preporučeni sadržaji

koncept A. POLITIČKA PISMENOST					
ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>A.1 UČENIK ARGUMENTIRANO OBJAŠNJAVA OBLJEŽJA POLITIČKE ZAJEDNICE I POLOŽAJ GRAĐANA U NJOJ.</p>	<p>Prepoznaje i opisuje politiku kao racionalnu djelatnost uređenja zajednice i javnih odnosa. Navodi i objašnjava političke subjekte i procese. Analizira politički sustav; uspoređuje različite vrste političkih sustava i oblike državnog uređenja. Propituje zaštitu ljudskih prava u političkoj zajednici. Uspoređuje različite izvore informacija i propituje utjecaj medija na oblikovanje javnog mnijenja i javnih politika.</p>	<p>Prepoznaje politiku kao racionalnu djelatnost uređenja zajednice i javnih odnosa i navodi političke subjekte i procese.</p>	<p>Uspoređuje političke subjekte i procese te razlikuje oblike državnog uređenja i vrste političkih sustava.</p>	<p>Opisuje obilježja političke zajednice i položaj građana u njoj te kritički propituje utjecaj medija na oblikovanje javnog mnijenja i javnih politika.</p>	<p>Objašnjava prednosti i nedostatke javnih politika navodeći primjere iz svakodnevnog života i propituje zaštitu ljudskih prava u političkoj zajednici.</p>
<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Analizira obilježja političke zajednice na lokalnoj, nacionalnoj, europskoj i/ili globalnoj razini. Opisuje sukob interesa kao prirodno stanje društva. Navodi političke stranke, interesne skupine i nevladine organizacije u zajednici i opisuje njihovo djelovanje i važnost za zajednicu. Kritički preispituje uvriježene predrasude i stereotipe o politici i političarima. Kritički procjenjuje utjecaj interesnih skupina na medije i donošenje političkih odluka. Prepoznaje i objašnjava posljedice cenzure i autocenzure.</p>					

<p>A. 2 UČENIK ANALIZIRA RAZLIČITE STRUKTURE VLASTI I KONCEPT VLADAVINE PRAVA.</p>	<p>Imenuje institucije vlasti i objašnjava njihove nadležnosti. Istražuje načelo diobe i načelo legitimnosti vlasti. Analizira političke izborne procese. Navodeći primjere, objašnjava koncept vladavine prava. Analizira pravnu, društvenu i moralnu odgovornost vlasti i građana u jačanju pravne države.</p>	<p>Imenuje institucije vlasti i navodi njihove nadležnosti.</p>	<p>Objašnjava načelo diobe vlasti i načelo legitimnosti te uspoređuje nadležnosti institucija vlasti i navodi sastavnice izbornog procesa.</p>	<p>Opisuje političke izborne procese i objašnjava na primjerima koncept vladavine prava.</p>	<p>Analizira pravnu, društvenu i moralnu odgovornost vlasti i građana u jačanju pravne države.</p>
<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Analizira obilježja i strukturu vlasti lokalne, nacionalne i/ili europske političke zajednice. Koristi se različitim pravnim aktima npr. Zakonom o zaštiti potrošača, zakonima i uredbama koje reguliraju poreznu politiku. Objašnjava na primjerima izbora u Republici Hrvatskoj i EU izborne sustave i metode izračuna predstavničkih mandata.</p>					

koncept B. EKONOMSKA PISMENOST

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>B.1 UČENIK ARGUMENTIRANO OBJAŠNJAVA OBILJEŽJA EKONOMSKE ZAJEDNICE I POLOŽAJ GRAĐANA U NJOJ.</p>	<p>Prepoznaje ograničenost resursa i objašnjava posljedice njihove ograničenosti. Navodi ekonomske procese. Uspoređuje i objašnjava ekonomske sustave i organizacije te objašnjava ulogu države u gospodarstvu. Analizira djelovanje ekonomskih zakona. Istražuje procese inovativnosti, poduzetnosti i konkurentnosti. Procjenjuje društveno odgovorno poslovanje i odlučivanje.</p>	<p>Prepoznaje ograničenost resursa, navodi ekonomske procese i ekonomske sustave.</p>	<p>Uspoređuje i objašnjava ekonomske sustave i organizacije te ulogu države u gospodarstvu.</p>	<p>Opisuje posljedice ograničenosti resursa i djelovanje ekonomskih zakona te objašnjava važnost inovativnosti, poduzetnosti i konkurentnosti.</p>	<p>Procjenjuje društveno odgovorno poslovanje i odlučivanje.</p>
<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Prepoznaje odrednice ponude i potražnje te cjenovne i dohodovne elastičnosti. Istražuje različite strukture tržišta. Razumije svrhu i rizike korištenja kredita, kreditnih kartica, <i>leasinga</i> i drugih oblika plaćanja, štednje, osiguranja. Opisuje upravljanje vlastitim financijama.</p>					

<p>B. 2 UČENIK PROCJENJUJE IZAZOVE EKONOMIJE U SKLOPU ODRŽIVOGA GOSPODARSKOG RAZVOJA.</p>	<p>Navodi i uspoređuje gospodarske aktivnosti u različitim područjima s obzirom na iskoristivost resursa. Prepoznaje pojam globalnog tržišta. Uspoređuje aktualne ekonomske procese na domaćem i globalnom tržištu. Objašnjava načine zaštite socijalnih i ekonomskih prava. Opisuje ulogu financijskih institucija i njihov utjecaj na nacionalne i/ili regionalne ekonomije. Analizira povezanost ljudskog djelovanja i ekonomskog razvoja s očuvanjem okoliša i gospodarskim rastom.</p>	<p>Navodi gospodarske aktivnosti u različitim područjima s obzirom na iskoristivost resursa. Prepoznaje pojam globalnog tržišta.</p>	<p>Uspoređuje aktualne ekonomske procese na globalnom tržištu i objašnjava načine zaštite socijalnih i ekonomskih prava.</p>	<p>Opisuje ulogu nacionalnih i međunarodnih financijskih institucija i njihov utjecaj na nacionalne i/ili regionalne ekonomije i navodi primjere.</p>	<p>Analizira povezanost ljudskog djelovanja i ekonomskog razvoja s očuvanjem okoliša i gospodarskim rastom.</p>
<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Prepoznaje makroekonomske i mikroekonomske ciljeve. Prepoznaje globalno konkurentna znanja i izrađuje plan stvaranja osobnog blagostanja. Opisuje važnost ljudskih potencijala za ekonomski razvoj i posljedice nezaposlenosti. Prepoznaje mjere fiskalne, monetarne i vanjskotrgovinske politike. Razumije ulogu marketinga i zahtjeve etičkog poslovanja. Demonstrira odgovorno, racionalno i štedljivo djelovanje na osobnoj razini i razini zajednice.</p>					

<p>B. 3 UČENIK ANALIZIRA EKONOMSKE POTENCIJALE GOSPODARSTVA LOKALNE ZAJEDNICE I PROCJENJUJE DRUŠTVENU ODGOVORNOST PODUZETNIŠTVA TE MOGUĆNOST PODUZETNIČKE INICIJATIVE.</p>	<p>Navodi resurse i poslovne organizacije koje djeluju u lokalnoj zajednici.</p> <p>Upoznaje se s proračunom lokalne zajednice te ispituje potencijale i potrebe. Proučava planirana ulaganja i investicije lokalne zajednice, mogućnosti korištenja poticajnih sredstava iz različitih izvora. Informira se o stanju na tržištu i potrebama građana. Razumije štetnost korupcije za društvo i zauzima se za učinkovito suprotstavljanje korupciji.</p>	<p>Navodi raspoložive resurse i poslovne organizacije koje djeluju u lokalnoj zajednici. Prepoznaje ekonomske potencijale gospodarstva lokalne zajednice.</p>	<p>Opisuje potencijale i potrebe lokalne zajednice.</p>	<p>Analizira planirana ulaganja i investicije lokalne zajednice, mogućnosti korištenja poticajnih sredstava iz različitih izvora. Opisuje društveno odgovorno poslovanje.</p>	<p>Kritički promišlja društvenu odgovornost poduzetništva u lokalnoj zajednici te mogućnost poduzetničke inicijative.</p>
<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Opisuje odgovornost za javna dobra i obveze plaćanja poreza. Tumači posljedice utaje poreza na društveno-ekonomski razvoj zajednice (npr. upoznaje se s Registrom poreznih dužnika RH). Razumije važnost uloge zviždača i navodi primjere. Prepoznaje mogućnosti korištenja finansijskih sredstava iz europskih fondova. Promišlja o osobnom i profesionalnom razvoju i kreira vlastiti životopis.</p>					

koncept C. CIVILNO DRUŠTVO

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHOD	RAZRADA ISHODA	RAZINA USVOJENOSTI			
		ZADOVOLJAVAJUĆA	DOBRA	VRLO DOBRA	IZNIMNA
<p>C.1 UČENIK PROCJENJUJE I PROMIĆE ZAŠTITU I RAZVOJ LJUDSKIH PRAVA TE SUDJELOVANJE GRAĐANA U RAZVOJU DEMOKRATSKIH ODNOSA.</p>	<p>Istražuje ljudska prava, definira pojam prava na ljudsko dostojanstvo i objašnjava da ono pripada svima bez obzira na različitosti. Uočava primjere kršenja ljudskih prava u svojoj okolini. Razumije pojam civilnog društva i njegovu važnost u razvoju demokracije. Opisuje važnost institucionalne zaštite individualnih i kolektivnih prava na razini Republike Hrvatske, Europe i svijeta. Razlikuje pravnu, političku i moralnu razinu odgovornosti u zaštiti ljudskih prava. Objašnjava važnost sudjelovanja u demokratskom odlučivanju radi zaštite i promicanja osobnih i društvenih interesa. Iskazuje privrženost načelima uzajamnog razumijevanja, suradnje, povjerenja i solidarnosti među ljudima. Zauzima se za uklanjanje stereotipa, predrasuda, diskriminacije i drugih oblika nepravednog i nehumanog postupanja prema ljudima po različitoj osnovi.</p>	<p>Navodi ljudska prava i slobode i objašnjava da je ljudsko dostojanstvo pravo svakog pojedinca bez obzira na njegovu različitost. Prepoznaje primjere zaštite i kršenja ljudskih prava u svakodnevnom životu.</p>	<p>Opisuje važnost civilnog društva i institucionalne zaštite individualnih i kolektivnih prava na razini Republike Hrvatske, Europe i svijeta. Razlikuje pravnu, političku i moralnu razinu odgovornosti u zaštiti ljudskih prava.</p>	<p>Objašnjava važnost sudjelovanja u demokratskom odlučivanju radi zaštite i promicanja osobnih prava i sloboda te demokratskih vrijednosti, navodeći primjere iz svakodnevnog života.</p>	<p>Kritički promišlja načela uzajamnog razumijevanja, suradnje, povjerenja i solidarnosti među ljudima. Analizira uzročno-posljedične veze kršenja i zaštite ljudskih prava i navodi primjere.</p>

	<p>PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Razumije ulogu europskih institucija za zaštitu ljudskih prava. Opisuje različite oblike kršenja ljudskih prava surađujući s raznim udrugama i organizacijama za zaštitu ljudskih prava (npr. trgovina ljudima, terorizam i dr.). Prepoznaje slučajeve diskriminacije na različitim osnovama u svakodnevnim situacijama i reagira radi zaštite ljudskih prava. Prepoznaje slučajeve zlorabe ovlasti različitih položaja i reagira radi zaštite ljudskih prava.</p>				
<p>C.2 UČENIK ARGUMENTIRANO OBJAŠNJAVA POVEZANOST POLITIČKOG I EKONOMSKOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE I POLOŽAJ GRAĐANA U NJOJ.</p>	<p>Primjenjuje Ustav RH i imenuje institucije vlasti, opisuje i uspoređuje njihove nadležnosti, navodi primjere iz svakodnevnog života. Analizira načelo trodiobe vlasti u RH. Tumači parlamentarni politički sustav RH i procjenjuje učinke institucija vlasti i osiguranje vladavine prava. Tumači temeljne odrednice gospodarskog sustava RH. Objašnjava upravljanje hrvatskim resursima na temelju političkih odluka.</p>	<p>Imenuje političke i ekonomske institucije RH i navodi njihove nadležnosti na temelju Ustava RH. Prepoznaje izvorišne osnove demokratskog sustava RH.</p>	<p>Objašnjava politički i gospodarski sustav RH. Opisuje povezanost politike i ekonomije.</p>	<p>Opisuje učinkovitost državnih institucija i vladavine prava. Opisuje upravljanje hrvatskim resursima na temelju političkih odluka i navodi primjere za to.</p>	<p>Kritički promišlja upravljanje hrvatskim resursima na temelju političkih odluka i njihov utjecaj na svakodnevni život građana.</p>
<p>PREPORUKA ZA OSTVARIVANJE ISHODA: Opisuje proces uspostave samostalnosti i suvereniteta Republike Hrvatske te proces političke i gospodarske tranzicije.</p>					
<p>C.3 PRIMJENJUJE PARTICIPACIJSKE VJEŠTINE U AKTIVNOSTIMA CIVILNOG DRUŠTVA.</p>	<p>Prepoznaje vlastite interese i povezuje se s drugima radi ostvarivanja zajedničkih interesa poštujući demokratska načela. Služi se komunikacijskim i participacijskim vještinama u zagovaranju zajedničkih interesa radi potencijalnog utjecaja na političke i ekonomske procese.</p>				

E. POVEZANOST S ODGOJNO-OBRAZOVNIM PODRUČJIMA, MEĐUPREDMETNIM TEMAMA I OSTALIM NASTAVNIM PREDMETIMA

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo dio je Društveno-humanističkog područja. Povezanost sa svim nastavnim predmetima iz tog područja vidljiva je u ostvarivanju zajedničkih očekivanih postignuća i razvoju kompetencija. Kurikulum nastavnog predmeta Politika i gospodarstvo usmjeren je na njegovanje demokratskih vrijednosti, poznavanje političkog i gospodarskog sustava RH i EU, razvijanje ljudskih prava i sloboda, tolerancije te nenasilnog rješavanja problema, prihvaćanje različitosti kao i suradnju s drugim pojedincima i uz poticanje osobne i društvene odgovornosti.

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo također je povezan s drugim odgojno-obrazovnim područjima.

Povezanost s Matematičkim područjem ostvaruje se na primjerima utvrđivanja rezultata izbora, izračuna mandata za Sabor, ekonomske pismenosti i drugih gospodarskih pokazatelja. Zajedno s Jezično-komunikacijskim područjem učenik se učenjem i poučavanjem Politike i gospodarstva osposobljava za kritičko čitanje i pisanje, oblikovanje i izražavanje vlastita mišljenja te se potiče razvoj njegove medijske kulture. Predmet je povezan s Tehničkim i informatičkim područjem upoznavanjem utjecaja tehnologije na gospodarski razvoj, procjenu društvenih posljedica razvoja tehnologije te afirmaciju odgovornosti u njezinu korištenju.

Uspješnom ostvarivanju ishoda učenja i poučavanja Politike i gospodarstva doprinose sve međupredmetne teme, posebice Građanski odgoj i obrazovanje te Poduzetništvo stvaranjem okruženja za razvoj poduzetnog i odgovornog građanina te promicanjem demokratske kulture i zaštite ljudskih prava i sloboda.

Stalna potreba društva za napretkom uz korištenje ograničenih izvora i brigu o održivom razvoju sadržaj je poučavanja i primjene niza aktivnosti u međupredmetnim temama Održivi razvoj, Zdravlje i u nastavnom predmetu Politika i gospodarstvo.

Kontinuiranim učenjem učenici postaju aktivni sudionici u svojoj političkoj i ekonomskoj zajednici. Učenje i znanje ugrađuju kao potrebu u svoj sustav vrijednosti te ih povezuju s vlastitom ulogom kompetentnih građana. Time je vidljiva povezanost s međupredmetnim temama Osobni i socijalni razvoj i Učiti kako učiti.

Načinima učenja i poučavanja te odabirom oblika i metoda rada učenik razvija sposobnost korištenja različitih izvora, što doprinosi njegovoj informacijskoj i digitalnoj pismenosti koja postaje jedan od glavnih alata za funkcioniranje u društvu ubrzanoga tehnološkog napretka i globalizacije.

F. UČENJE I POUČAVANJE NASTAVNOGA PREDMETA

Iskustva učenja

Učenik se usmjerava prema aktualnim društvenim, političkim i gospodarskim temama u neposrednom okruženju i u široj zajednici. Potiče se na samostalno pronalaženje informacija iz različitih izvora, kritičko promišljanje, raspravljanje i izgrađivanje osobnih stavova.

Poučavanje se ostvaruje suradničkim učenjem u kojem je svaki učenik uključen u proces učenja i poučavanja. Radi ostvarivanja ishoda učenja, učenici surađuju s različitim dionicima lokalne i šire zajednice, primjerice jedinicama lokalne uprave i samouprave, drugim institucijama vlasti, gospodarskim subjektima, nevladinim organizacijama kao i drugim školama u zemlji i inozemstvu.

Iniciranjem različitih projekata (primjerice, simulacija sjednice predstavničkog tijela građana, simulirano suđenje, osnivanje poduzeća) omogućuje se iskustveno učenje i individualizirani pristup poučavanja. Poučavanje i učenje Politike i gospodarstva usmjereno je na stvaranje okruženja za razvoj kompetencija učenika za odgovorno participiranje u civilnom društvu, političkoj i ekonomskoj zajednici. Ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda polazi od postojećih znanja, vještina i interesa učenika.

Pristup učenju i poučavanju temelji se na demokratskim načelima. Učeniku se omogućuje aktivno učenje kojim prepoznaje i imenuje probleme, istražuje, kritički promišlja i provjerava rješenja u zajedničkim aktivnostima.

Ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda pridonose interaktivne metode poučavanja. U učenju i poučavanju za ljudska prava primarna je odgojna komponenta, stoga je nužno diskutirati o vrijednostima, stavovima i osjećajima te omogućiti učeniku okruženje za razvoj demokratskog svjetonazora. Učenika se potiče na izražavanje svojeg mišljenja i argumentirano raspravljanje, kreativno razmišljanje i poštovanje različitih stavova. Pritom se razvijaju osjećaji odgovornosti i solidarnosti koji karakteriziraju aktivnog i savjesnog građanina.

Primjenom različitih metoda suradničkog, participativnog i iskustvenog učenja i poučavanja unaprijeđuju se osnovne vještine kritičkog mišljenja, uključujući uočavanje, komunikaciju, rješavanje problema i zaključivanje.

Uloga učitelja

Učiteljeva je uloga organizirati i usmjeravati proces poučavanja i učenja u kojem je učenik kreator svojeg znanja. Učitelj predlaže aktivnosti, prilagođava iskustva učenja, upućuje na resurse i prikladne materijale za učenje o političkim i ekonomskim sadržajima, pojavama i procesima i, gdje je to moguće, uključuje učenika u taj proces odabira. Motivira, potiče i ohrabruje učenika u procesu razvoja političke i ekonomske pismenosti. Stvara kontekst za učenje, odabire pristupe kojima osigurava poštovanje različitosti učenika i njihovih stilova učenja. Potiče osjećaj zajedništva u učionici u kojoj se svaki učenik osjeća uključen i prihvaćen.

Učitelj posreduje između učenika i znanja, pomaže učeniku da razvije kognitivne i metakognitivne strategije učenja. Promicanjem rasprava, usporedbom stajališta i poticanjem konstruktivnog izražavanja osjećaja pomaže učeniku oblikovati i izraziti mišljenje i svoje ideje o društvenoj, političkoj i/ili ekonomskoj pojavi koju proučava. Učitelj potiče intelektualnu aktivnost i sposobnost apstraktnog mišljenja.

Učitelj i učenik imaju komplementarne odgovornosti: učitelj razviti diferencirane strategije učenja i poučavanja kako bi učenik postigao odgojno-obrazovna očekivanja, primjerice kritičko mišljenje, rješavanje problema, komunikacijske vještine, a učenik povezati znanja i vještine te sudjelovati u zajednici kao odgovoran građanin.

Materijali i izvori

Kurikulumski pristup usmjeren na razvoj kompetencija traži u organizaciji učenja i poučavanja otvoreni didaktičko-metodički sustav koji omogućuje učeniku uspješno učenje, stjecanje znanja te razvoj vještina i stavova. Uz propisane udžbenike, Ustav Republike Hrvatske i ostalu stručnu literaturu kao osnovne materijale, poučavanje se temelji i na iskustvenom učenju.

Učitelji mogu rabiti pisane i multimedijske materijale (novinske članke, TV-emisije, reportaže, filmove i dr.) kao izvor za proučavanje aktualnih političkih i ekonomskih situacija. Izbor materijala treba prilagoditi ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda te potrebama i interesima učenika. Ovakav pristup pridonosi većoj zainteresiranosti i motiviranosti učenika. Aktivnost učenika usmjerava se na kritičku analizu informacija iz medija, na korištenje digitalnih nastavnih sadržaja i aplikacija, video-konferencija i na praćenje društvenih mreža, što pridonosi boljem razumijevanju kompleksnih društveno-političkih i ekonomskih situacija. Za ostvarivanje određenih ishoda moguće je pozvati goste predavače i/ili provoditi izvanučioničku nastavu. Poželjno je upućivati učenika na korištenje i drugih izvora informacija.

Okruženje

Učenje i poučavanje izvodi se u poticajnom i sigurnom okruženju koje učeniku omogućuje usredotočenost na usvajanje znanja, razvoj vještina, razvijanje samostalnosti i odgovornosti, oblikovanje stavova, prateći pritom njegove interese, potrebe i sposobnosti. Otvorenom komunikacijom svih sudionika procesa učenja i poučavanja, međusobnim povjerenjem i poštovanjem osobnosti učenika razvija se osjećaj sigurnosti i zajedništva. Proces učenja i poučavanja provodi se u školskom, izvanškolskom i virtualnom okruženju.

U školama se izvodi u učionicama i/ili u drugim didaktički opremljenim prostorima (školske knjižnice, kabineti) koji zadovoljavaju tehničke uvjete za izvođenje različitih aktivnosti i posjeduju odgovarajuću informatičku tehnologiju.

Izvanučioničke aktivnosti provode se u suradnji s političkim i gospodarskim subjektima na svim razinama društva, što omogućuje učeniku iskustveno učenje.

U virtualnom okruženju učenik se usmjerava na kritičko promišljanje o digitalnim sadržajima i na njihovo odgovorno korištenje.

Vrijeme učenja i poučavanja

Nastavni predmet Politika i gospodarstvo poučava se u 4. ili 5. ciklusu obrazovanja, ovisno o vrsti srednje škole. Domene Politička pismenost, Ekonomska pismenost te Civilno društvo međusobno se prožimaju tijekom ukupnoga procesa učenja i poučavanja. Učitelj ima autonomiju u planiranju potrebnog vremena za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda pojedine domene poštujući pritom interese, potrebe i mogućnosti učenika. Planiranjem procesa učenja i poučavanja potrebno je predvidjeti vrijeme za realizaciju izvanučioničke nastave.

Grupiranje učenika

Planiranjem procesa učenja radi ostvarivanja određenih odgojno-obrazovnih ishoda i uspješnijeg razvoja kompetencija, učenici se mogu podijeliti u različite skupine pri čemu učitelj ima autonomiju. Grupiranje se izvodi na temelju različitih interesa učenika, sposobnosti i posebnih odgojno-obrazovnih potreba neovisno o broju učenika u skupini. Kriteriji grupiranja ponajprije su motivirani ostvarivanjem ciljeva učenja i razvoja potencijala učenika.

G. VREDNOVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA U NASTAVNOME PREDMETU

Vrednovanje odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnom predmetu Politika i gospodarstvo proizlazi iz uputa *Okvira za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske*. Ono je sastavni dio procesa poučavanja i učenja kojem pridonose učenik i učitelj radi unapređenja učenja i napredovanja učenika.

Temeljno polazište za ostvarivanje ove svrhe je usklađeno povezivanje odgojno-obrazovnih ishoda učenja, planiranih aktivnosti učenika, načina poučavanja i načina vrednovanja i ocjenjivanja. Postupci vrednovanja trebaju pratiti mogućnosti, interese i potrebe učenika. U procesu vrednovanja učenik aktivno sudjeluje stalnim promišljanjem o vlastitom doprinosu, aktivnostima i mogućnostima poboljšanja kvalitete učenja. Nedvosmislena pravila i jasni kriteriji vrednovanja učenicima pomažu u razumijevanju aspekata učenja koji se vrednuju, u shvaćanju toga što čini uspješnu izvedbu te u usmjeravanju učenja na ono što je važno znati i moći učiniti.

Procjena postignuća pokazuje razinu usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda učenja. Učitelj sustavno i redovito prati i procjenjuje postignuća učenika.

Elementi vrednovanja su:

1. usvojenost temeljnih koncepata (političke pismenosti, ekonomske pismenosti i civilnoga društva),
2. primjena usvojenih koncepata.

Navedeni elementi vrednovanja su jednakovrijedni pri određivanju zaključne ocjene koja predstavlja sumarnu procjenu usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda nakon jedne godine učenja i poučavanja nastavnog predmeta. Definirane razine usvojenosti ishoda služe kao opći orijentir pri određivanju zaključne ocjene.

Načini vrednovanja su sumativno (vrednovanje naučenoga) i formativno (vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje). Sumativno vrednovanje provodi se usmenim i pisanim provjerama učenikovih postignuća. Tijekom provjere učitelj postavlja zadatke zatvorenog i otvorenog tipa imajući u vidu da su otvoreni tipovi zadataka usmjereni na odgovore na pitanja kako (mogućnosti), zašto (interesi, uvjerenja, vrijednosti i stavovi), za koga/za što te da potiču asocijacije i razmišljanje, promišljanje, povezivanje, usporedbu i analizu, dok su zatvoreni tipovi zadataka disocijativni i usmjereni su na odgovore na pitanja što, gdje i kada te se njima provjerava znanje temeljnih koncepata.

Uz uobičajene usmene i pisane provjere učeničkih postignuća koje su prilagođene njihovim individualnim mogućnostima i potrebama, integrirano se prate razumijevanje, primjena znanja, analiza te istraživačke, komunikacijske vještine i izražavanje stavova. Za vrednovanje takvih složenih načina rada učenik istražuje zadanu ili izabranu temu, obrađuje ju u kontekstu predviđenih znanja i oblikovanih stavova te iznosi zaključke u nekom obliku. Preporučljivi načini rada kojima se vrednuje učenikovo postignuće jesu pisanje eseja, izrada plakata, računalnih prezentacija i multimedijjskih/digitalnih sadržaja, diskusija, debata, intervju, simulacije, projektni rad, učeničke mape i dr.

Za vrednovanje navedenih načina rada preporučuje se korištenje kriterija: poznavanje i razumijevanje zadanih pojmova, primjena zadanih pojmova i povezanost s obrađenom temom, opseg i dubina istraženosti teme na zadanim izvorima, jasnoća, inovativnost i kreativnost prikazanih grafičkih rješenja, elokventnost i komunikacijske sposobnosti pri izlaganju, samostalnost u radu i sl. Učitelj autonomno i odgovorno procjenjuje učinkovitost navedenih oblika rada i postignutih rezultata. Kriterij procjene postignuća predočuje se bodovnom listom i listom procjene s jasno razrađenim kriterijima očekivanja pri izradi zadataka. Ukupna (pr)ocjena ostvarenosti zadatka proizlazi iz zbroja bodova određenih po svakom zadanom kriteriju, što uključuje kvantitativno i kvalitativno vrednovanje prema odgovarajućem obrascu procjene.

Ostvarivanje postignuća odgojno-obrazovnih ishoda koji uključuju vrijednosne stavove prepoznavanja, razvijanja i iskazivanja pozitivnih osobnih i društvenih vrijednosti, zbog svoje formativne prirode, iskazuju se kontinuiranim praćenjem, opisnim i kvalitativnim procjenjivanjem te kao rezultat imaju povratne informacije o učenju i rezultatima učenja. Osobita pozornost pridaje se osposobljavanju učenika za samovrednovanje vlastitog učenja.

Na kraju godine učitelj daje zaključnu ocjenu. Zaključna ocjena predstavlja sumarnu procjenu usvojenosti ishoda učenja i poučavanja. Uz zaključnu ocjenu, učitelj daje procjenu razvijenosti sljedećih elemenata generičkih kompetencija: odgovornost, samostalnost i samoinicijativnost, komunikacija i suradnja. U tu svrhu koristi se lista procjene i ljestvica od tri stupnja: potrebna podrška, dobro, izvrsno.

Zaključna brojčana ocjena i procjena razvijenosti kompetencija propisano se dokumentiraju svjedodžbom.

NIJE LEKTORIRANO